

Liv i landdistrikterne

De sidste mange års mantra i jagten på besparelser i det offentlige har været centralisering, centralisering, centralisering. Skole, politistationer og biblioteker er blevet lukket i ét væk og skattelettelse er blevet prioriteret over borgernær velfærd.

Tallene taler deres tydelige sprog (se tabel 1). Siden 2006 er mange af landets folkeskoler blevet lukket. Antallet af folkeskoler er nemlig reduceret med mere end 20 procent. Det samme er tilfældet for mere end halvdelen af hovedbibliotekerne, mens kun omkring en ud af fem hovedpolitistationer står tilbage.

Den slags symbolpolitik vil SF gøre op med. SF arbejder for udvikling i hele Danmark og et Danmark i balance. Derfor vil SF gøre gedigent indsats for at styrke landdistrikterne og sørge for en reel forskel.

Tabel 1: Udvikling i antal af skoler, politistationer mv.

	<u>2007</u>	<u>2018</u>	<u>Ændring</u>	<u>I pct.</u>
Folkeskoler, afdelingsniveau	1586	1266	-320	-20,2
	<u>2006</u>	<u>2018</u>	<u>Ændring</u>	<u>I pct.</u>
Hovedpolitistationer	54	12	-42	-77,8
Øvrige politistationer	138	108	-30	-21,7
Hovedbiblioteker	221	97	-124	-56,1
Biblioteksfilialer**	420	322	-98	-23,3
Bogbusser	41	22	-19	-46,3
Byretter*	82	24	-58	-70,7

Kilder: Slots- og Kulturstyrelsens biblioteksregister; UNU Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 187; REU Alm.del endeligt svar på spørgsmål 7; REU Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 308; REU Alm.del endeligt svar på spørgsmål 8

*Som led i domstolsreformen blev antallet af retskredse reduceret fra 82 til 24. Denne del af domstolsreformen – retskredsreformen – trådte i kraft den 1. januar 2007 (REU Alm.del endeligt svar på spørgsmål 8)

**I 2018 var der 101 såkaldte servicepunkter. Med servicepunkt forstås en begrænset biblioteksservice med offentlig adgang. Et servicepunkt adskiller sig fra en filial ved, at servicen er begrænset f.eks. til udlån af bestilt materiale og aflevering. Et servicepunkt kan være en del af anden virksomhed: butik, postkontor, café, offentligt kontor m.v.”

1. Lokale servicecentre

For at gøre op med centraliseringen og lukningen af lokalskoler, biblioteker og andre institutioner, der har betydning for borgerne, foreslår SF at oprette lokale servicecentre. Dette er vigtigt ikke mindst i de sammenlagte kommuner fra 2007.

Disse servicecentre skal huse en række forskellige tilbud som støtter den borgernære velfærd og nærhedsdemokratiet. Beboerne i landdistrikterne skal have en direkte og nem vej til velfærd. Det skal ikke forhindres blot fordi man bor udenfor storbyen.

Der udpeges i samarbejde med kommuner og lokalbefolkning ca. 25 mindre byer med langt til kommunens hovedby(er), hvor der etableres et lokalt servicecenter med funktioner som jobcenter, bibliotek, socialkontor, post, medicinudlevering ("apoteksalg") og politi. Funktionerne er åbne i begrænset tid - på skift en, to eller tre dage om ugen.

Der åbnes mulighed for, at beboerne lokalt kan etablere andre funktioner fx en landsbybutik (forudsat at der ikke er en butik i byen i forvejen), udlevering af pakker, fælleslokale, der understøttes gennem nul-husleje med mulighed for fx fælles mad, storskærm (film, sport) eller kulturarrangementer.

Der afsættes en pulje på 75 mio. kr. til statslig medfinansiering af servicecentre.

2. Uddannelsessystemet skal hænge sammen i hele Danmark

Omprioreringsbidraget har ramt **uddannelsesstederne** hårdt, og udkantsområderne er særligt presset. Fx står otte VUC-afdelinger uden for de store byer til at lukke. Og netop VUC-afdelingerne er en vigtig brik for at voksne faglærte og ufaglærte kan uddanne eller videreuddanne sig. Vi skal have et Danmark der hænger sammen, og det betyder uddannelse på tværs af landet. Des flere skoler der lukker, des flere fraflytter, og skolerne bliver yderligere presset. SF foreslår derfor:

- Afskaf omprioreringsbidraget på al uddannelse fremadrettet
- Eksisterende udkantstilskud hæves med 50% - det gælder ungdomsuddannelser, erhvervsuddannelser samt VUC
- Der indføres et udkantstilskud for videregående uddannelser.

Forslagene skønne at koste ca. 100 mio. kr. om året (at afskaffe omprioreringsbidraget koster ikke noget; det er en nedskæring/besparelse der ikke gennemføres).

3. Bedre muligheder for at bevare lokale skoler

Lukning af en landsbyskole kan have katastrofale konsekvenser. Ofte er skolerne landsbyernes samlingspunkt. Det er her, man holder forsamlinger, fester, arrangementer. Det er her, alle børnene går i skole. Det er her, der dyrkes foreningssport. Og det er skolen, der skaber den naturlige fødekæde ned til børnehaver og dagpleje. Lukker man skolen, lukker man ofte byen.

SF vil styrke de små skoler ved at:

- Afsætte en pulje på 50 millioner kroner hvert år, som kommunerne kan søge, hvis en landsbyskole er lukningstruet. Pengene skal bruges til at gøre skolen særligt attraktiv for potentielle tilflyttere. Det kan være ved at have flere timer med to voksne, særlige faciliteter, turboforløb med læsning og matematik, eller hvad kommunen mener kan løfte skolen. Pengene søges i en treårig periode.
- Give alle privatskoler og friskoler i landsbyerne mulighed for at blive en folkefriskole. Det vil sige en skole, der er en del af det kommunale fællesskab, får et tilskud svarende til kommunens gennemsnitlige udgift pr. folkeskoleelev og har samme frihedsgrader som friskolerne, men som ikke må afvise børn i skoledistriktet, og som ikke må tage brugerbetaling. Det vil styrke de små friskoler, der er opstået på grund af skolelukninger.

4. Særligt realkreditinstitut med statsligt indskud

Det er fortsat et problem, at det er svært at opnå realkreditlån i mange af yderområderne. Det betyder, at man er henvist til banklån eller pantebreve, som har en betydelig højere rente.

SF foreslår derfor, at der oprettes et særligt landdistriktsrealkreditinstitut, som kan fungere på markedsvilkår med en lidt højere rente. En lidt højere rente vil ikke være et stort problem, fordi boliger i yderområder har relativt lave priser, så en højere rente kun giver en begrænset merudgift for køber. Staten skal skyde kapital ind i realkreditinstituttet gerne sammen med private investorer. Udover indskuddet – som er en kapitaltransaktion – forventes der ikke at være udgifter for staten.

5. Kollektiv trafik

Dækningen med kollektiv trafik i landdistrikterne bliver aldrig ligeså god som i de store byer. Men der er mulighed for at forbedre den. Mange kommuner tilbyder i dag borgerne flekstrafik, som er en god mulighed i landdistrikterne.

SF ønsker at rejseplanen ligesom det er sket i Nordjylland udbygges, så man hurtigt og nemt kan få overblik over alle muligheder for kombinere transportmidler, herunder cykler, delebiler, tag-passager-med, flekstrafik etc.

SF ønsker endvidere, at der arbejdes videre med mulighederne for selvkørende (mini)busser – under hensyn til trafikikkerheden. Selvkørende busser vil have betydelig lavere driftsomkostninger end bemandede busser, og vil give muligheder for en bedre betjening af tyndt befolkede områder, herunder i en form for flekskørsel.

Udgifterne finansieres af Bedre-Billigere puljen.

6. Retfærdig fordeling af udgiften til førtidspension

En række yderkommuner huser mange førtidspensionister, herunder borgere der har valgt at flytte til kommunen. Disse kommer betaler selv en stor del af udgiften til førtidspension. Den refusionsreform, der blev vedtaget i 2015 forværrer dette problem, fordi kommunerne selv skal betale 80 pct. af førtidspensionen for nye pensionister.

SF foreslår, at den statslige refusion øges enten generelt eller for kommuner med en høj andel af førtidspensionister. Forslaget vil betyde, at udgiften til førtidspension fordeles mere retfærdigt mellem kommunerne.

Kommune	Udgift til førtidspension pr. 17-64 årig i 2017, kr.	Andel af 17-64 årige som er førtidspensionister i 2017
Lolland	14.793	13,7%
Bornholm	11.801	10,2%
Morsø	10.365	9,8%
Gennemsnit for landet	6.243	5,7%

Kilde: Kommunale nøgletal; Økonomi- og Indenrigsministeriet

7. Genopret LAG-miderne efter Venstres nedskæringer

En lille del af EU's landbrugsstøtte bruges på Lokale Aktions Grupper (LAG-midler) til en række projekter, der er vigtigt for livet på landet. I starten af 2016 besluttede den daværende Venstre-regering at omlægge landdistriktsmidlerne. Det indebærer, at LAG-midlerne blev skåret ned fra 90,3 mio. kr. årligt til 63 mio. kr. fra 2017 til 2020.

SF foreslår at midlerne fremadrettet genoprettes til mindst det tidligere niveau. Dette finansieres af EU's landbrugsstøtte.

Finansiering

Forslagene om servicecentre, udkantsuddannelse samt skoler koster i alt 225 mio. kr. pr. år som finansieres gennem en begrænsning af det offentliges brug af konsulenttydelser.